

"No podia construir esperança per a aquest relat, només li podia donar vida"

A *La mentida més bonica* (Proa, 2022), el novel·lista **Francesc Serés** (Saidí, Baix Cinca, 1972) assumeix el repte de descriure les conseqüències anímiques del procés independentista. Per aconseguir-ho, ho condensa tot en el relat del dia de jubilació d'una parella de professors d'institut.

Text **Alex Milian** @alexmilianbeser
Fotos **Jordi Play** [instagram.com/jordiplay](https://www.instagram.com/jordiplay)

Per què una novel·la sobre les conseqüències del procés en gent convençuda?

—Perquè cal començar a fer relat d'això. És prou evident que és important. I és com una mena de bucle al qual anem donant voltes. Des del poder han decidit parlar i explicar el que ells han considerat que s'havia d'explicar. Però hi ha un munt de gent que es fa preguntes i ja se les contesta. Algú m'assenyala frases concretes de la novel·la i diu que són dures. D'acord. Però la gent està dient això i coses molt més dures. I no les he de posar totes, però no puc obviar que, si vam viure tan intensament la política, ara la gent no es pot desendollar d'un dia per l'altre.

—**I és evident que molta gent, com els protagonistes de la novel·la, han deixat d'anar a manifestacions independentistes a pesar de continuar sent independentistes.**

—Perquè veuen que darrere hi havia una part que no era veritat: i això ho veuen i ho entenen. Ara ja ho han assumit i diuen "a nosaltres no ens havien d'haver enganyat". "Per què ens havien d'enganyar a nosaltres?". Jo entenc que hagi de jugar al gat i a la rata amb l'Estat i que no m'ho pots explicar tot, però entre això i no tenir res preparat, renegar al judici i aquesta nul·la resposta de després... La ciutadania es va quedar sola. O van acabar al jutjat o se'n van anar a fora o se'n van desentendre. Només un mes abans hi havia els carrers plens i ells estaven arengant-los. I la gent continuava al seu costat: es va fer el tsunami, fins i tot.

—**Dos anys després es va anar a l'aeroport com a resposta a la sentència.**

—A l'aeroport, sí. I després al camp del Barça buscant no sé sap què convocats pel Tsunami. Aquell dia ja va caure pel seu propi pes. Aquesta energia l'has de poder explicar.

—**Molt pocs escriptors s'hi han atrevit.**

—Sí, però hauria estat molt poc congruent per part meua de no fer-ho. Perquè jo sempre he parlat de coses que estaven a un metre. Si tota la vida hagués estat fent ciència-ficció i ara fes això, podries preguntar-me per què ho faig. Però sempre he parlat de la gent que tinc just al costat i el que passa a la vora.

—**És cert que les seues novel·les miren de descriure la realitat amb molt detall i les reaccions dels personatges, despullant els seus dubtes, els seus interrogants sobre fets del pas-** →

→ **sat o del present. El procés era un repte ineludible per a un escriptor com vostè.**

—Tard o d'hora ho has de fer. Com faràs ficció d'aquesta època sense que això surti? Potser ho posaràs de manera decorativa: faig una història d'amor i de tant en tant parlo del procés. Molt bé. Però això és un cràter; és enorme. No et pots saltar el que ha estat la cosa més important, més energètica i més visible durant les nostres vides polítiques durant una dècada: el procés polític, les manifestacions, la votació, l'enfrontament, el conflicte, el trencament. Com fas ficció d'aquests anys sense parlar-ne?

—**Si no situes l'acció en un temps indefinit, és impossible.**

—Impossible. I això passarà en ficció cinematogràfica, en teatre, en tot. Serà el fet més impor-

tant que hem viscut, per magnitud. Ni que no hi estiguis d'acord ni res, no ho tindràs en compte a les teves obres de teatre o pel·lícules? Perquè les conseqüències encara duren. Acabarà afectant quinze anys. Què fas? Pots fer comèdia? Sí, també dona per fer comèdia. Ara a mi no em surt de fer-ne, però se n'haurà de fer.

—**Com ha treballat en aquest cas? Ha parlat amb molta gent sobre com han paït el procés o per pura especulació mental?**

—Home, hi ha una part que és d'experiència personal perquè és ineludible. Però tota l'estona mirava de reüll dues coses: tot el que passava en política per si hi havia alguna cosa que desmentia la novel·la. Perquè la novel·la no pot mentir. El periodisme pot deixar de banda algunes coses ara i potser més endavant ho farà. Però la novel·

la no s'ho pot permetre, perquè li faltaria alguna cosa. Jo he parlat amb molts —polítics, periodistes, empresaris, gent de la cultura, de tots els nivells, fins i tot alguns de partit-partit— i la pregunta què els feia era “en quin moment et vas adonar que era mentida”. Això fa molt de mal. A mi em costa expressar la pregunta. Però, per sorpresa meua, ningú no es va immutar: tothom havia fet aquest camí de manera interior, implícita, però ningú no l'havia fet explícita. No s'ha socialitzat aquesta idea d'engany.

—Per què?

—Perquè hi ha hagut dolor, amb les detencions, amb la repressió... i això impedeix... Jo també vaig passar el primer any o els dos primers anys impactat per l'hòstia. Tots ens n'anàvem a dormir malament. Almenys jo me n'anava a dormir malament. Però arriba un moment que dius: “Separem les coses, perquè si no...”. I això que has anat a les manifestacions, a tallar carreteres, a recollir diners... En el meu cas és comprovable perquè, fins i tot, les he cobert. Però arriba un punt que dius: què hi havia de veritat aquí? Tot eren jugades mestra; tot era “passaran coses”, ja ho veureu. I continuem aquí... Com diria l'Ovidi: encara ens alimentem molles. El pa trigarà molt de temps a arribar.

—A la seua novel·la anterior, *La casa de foc*, que era més extensa, podia dedicar més esforç a retratar la complexitat dels personatges. Aquesta novel·la és més breu i ho condensa tot en el dia de la jubilació (passat i present). Se sent igualment còmode fent una descripció més esquemàtica dels protagonistes?

—Sí, perquè aquesta novel·la necessàriament havia de ser més curta. Fixa't que, de bon començament, ja li dic al lector què passarà: els dos personatges es lleven i acabaran aquí a la nit. Per tant, li estic dient al lector: això que tens a les mans s'acaba. Per què? Perquè has de passar per un trànsit. I és que, en definitiva, és un ritu de pas: passaràs per l'assumpció d'aquesta mentida. I és el que fan ells. Per això havia de tenir una mica de format de falla. Perquè no hi ha una intriga. No pot ser una novel·la de lladres i serenos. No hi ha intriga. Hi ha una resolució final d'un conflicte personal, però és una novel·la que no té ni principi ni final. No se sap quan comencen les causes que l'originen. I la novel·la tampoc pot donar una clau de solució de la realitat.

—Es capbussa en aquesta decepció postprocés...

—Sí, però al mateix temps hi ha un intent d'explicar allò que tothom va sentir d'alguna manera. I ara m'ho començo a trobar. En alguns clubs de lectura on vaig, encara per *La casa de foc*, ja se n'han llegit aquest i molts em diuen: “A *La casa de foc* els protagonistes són una família que viu al camp, etc., però a *La mentida més bonica* el protagonista soc jo!”. Aquest és el tema. Que una persona que va anar a les manifestacions pugui llegir-lo i acabar-lo. Per mi és un miracle que existeixi el llibre. Però em fa molt content que algú tingui la valentia de llegir-lo i que jo hagi aconseguit que se'l pugui acabar, que no és fàcil.

—Quan diu que és un miracle, ho diu perquè és difícil d'escriure, no perquè tingués por que algú li impedís publicar-lo?

—No, no. Perquè és dolorós i perquè fer material amb materials dolorosos no és fàcil. Però t'hi has d'enfrontar. Per mi *La casa de foc* és una festa. Però les coses que passen no són sempre una festa.

—Per què ha volgut explicar-ho a través del dia de jubilació de dos professors d'institut?

—Perquè havia de trobar una cosa específica, que no fos una trama, que fos un dia que ja contingués molt significat. I així també donava aquesta idea de final d'etapa. És el seu darrer dia de feina. I a més l'endemà hi ha aquesta manifestació per la llengua —una d'aquestes que quedaran amagades, de la qual ja no ens en recordarem: quina manifestació era i quin dia? És igual. Per tant, és el dia de jubilació de dos professors; hi ha aquesta idea d'haver treballat molts anys pel país (com moltíssima altra gent) i veuen que hi ha una parcel·la, que, volent anar més lluny, ha traït aquests principis de feina, de rigor, de consciència... Això no és com hem treballat tota la vida. I és llavors que es pregunten per què els van fer tanta confiança i com seran jutjats per la història. Aquesta és la gran pregunta? Com passarem a la història?

—La novel·la comença amb una descripció d'una nit, la nit abans del dia que es narra. I amb una pregunta “Somien, els països?”. Amb la novel·la volia respondre aquesta pregunta?

—Era per donar-li al llibre aquesta forma circular, que comença com acaba. Aquest somieig, que és també com ens ha passat a tots: és com si ens anéssim despertant d'una cosa estranya. I →

→ ens preguntem: què ens ha passat? No tan sols com ens sentim, sinó també com hem arribat aquí.

—**El protagonista, que és historiador, es demana “com és que no ho vaig veure”?**

—Aquí vaig. Ell, perquè és historiador; i d'altres perquè són enginyers o diplomàtics o advocats o mestres... “Com és que els vaig fer tanta confiança?” I per això molta gent se sent com grapejada: “M’heu fet servir”, pensen, “per als vostres partits”. El fet és que aquest dia de la jubilació és un dia on pot passar de tot —perquè s’acumulen els records, passen coses, etc.— i permet fer una mica de falla. El dia de la jubilació és el final de moltes coses. I és el que penso que li passarà a molta gent: que es jubilarà d’això. Però per salut mental, també.

—**És el que comença a passar.**

—Ja està passant, sí. I allò que diuen: no hi ha cap independentista que ho hagi deixat de ser. Bé, parlem-ne. “Quan torne a arribar una oportunitat, serem els mateixos”. Sí, però primer hem de passar un judici. D’aquí a deu anys hi haurà un judici severíssim sobre nosaltres. La gent jove, que no té deutes, ens demanarà “què vas fer?”. De la mateixa manera que nosaltres els hem recordat a les generacions anteriors a la nostra que Franco es va morir al llit: molt valents, però Franco es va morir al llit. Doncs a nosaltres ens diran: i vosaltres què vas fer, milhomes?

—**Creu que *La mentida més bonica* —que dona per enteses tantes coses sobre el procés (El Procés, els “dies històrics”, “les jugades mestres”, la Transició, etc.)— és tan exportable com *La casa de foc*?**

—No hi he pensat ni un moment. Per mi, el receptor d’aquest llibre és la gent que va anar a les manifestacions. I és un llibre que no pot cobrir totes les funcions del que ha passat. No m’ho he preguntat en cap moment...

—**Al costat de la reflexió sobre el procés, els dos professors que es jubilen es pregunten per la seva tasca com a ensenyants. I a *La casa de foc* el protagonista ja era un professor. El paper dels educadors, és també un tema de debat específicament intens a Catalunya?**

—A tot el món, el paper dels educadors —tant d’infantesa com d’adolescència— és important perquè articulen la societat, però a Catalunya tenen la responsabilitat afegida de la transmissió de la llengua. I són primera línia de foc. Contenen gairebé totes les contradiccions que et pu-

guis imaginar. Això els fa especialment rellevants. I no he volgut posar professors de català de protagonistes! Però d’història sí que n’hi havia d’haver un. Això que hem viscut, que és un procés polític d’alliberament, què era al final? Ell ha de poder respondre als alumnes. Si no pot, quin és el seu sentit com a professor. Ells no reneguen d’aquesta responsabilitat i es pregunten si durant aquest temps van seguir el que els dictava la raó, o si han fallat també. Això em permetia jugar també amb aquesta part social i històrica.

—**I parlen també del tema de la llengua.**

—És clar, perquè parlàvem d’això durant aquest temps: de llengua, d’economia... Que és material poc literari? Sí, però no ho pots evitar perquè seria mentir. De què parlaven aquests personatges quan parlaven d’independència? De la conservació de les aus? Home, és important, però hi ha coses prèvies, com ara la preocupació de la llengua. I penso que això és una preocupació compartida a la comunitat lingüística: volem alguna cosa que ens garanteixi, o que ens doni eines, per una supervivència a posteriori, que la nostra comunitat cultural i social continuï

sent una comunitat vàlida d’aquí a cent anys. Les raons que inicien tot això continuen sent vàlides. Jo continuo sent independentista? Sí, és clar. Clar que crec que he de tenir un estat al darrere perquè et protegeixi. Però aquest no és el tema. El tema és: vas prometre una sèrie de coses que no podíeu prometre. I vas començar un procés que, en algun moment, algú hauria d’haver dit: “Escolteu, no tenim saldo per fer aquest viatge. El risc és massa gran”.

—**Sovint a les seves obres hi ha una mena d’invasió de la natura a la casa dels protagonistes: els escorpins a *La casa de foc*;**

recordo una heura en un conte que va publicar a *Time Out* i aquí sembla aparèixer en forma de ratolins (tot i que finalment no són ratolins sinó una altra cosa).

—Sí, acaben sent dos cadells. Jo no puc construir esperança per a aquest relat, l’únic que li puc donar és vida. Aquests moments de vitalitat de la novel·la (les bromes amb els nens, les bromes entre els professors, etc.) responen a un desig de construir una cosa que no saben encara com verbalitzar.

—**I la vida, que continua.**

—Sí, però per continuar has de netejar, perquè, si no, ho arrossegars sempre. La brutícia, sota la catifa, fa bonys. Hi ensopegars tota la vida. ●

